

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI QO'G'IRCHOQ TEATRI PERSONAJLARINI YASASH ORQALI BADIY IJODIY QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISHNING TARBIYAVIY AHAMIYATI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18977292>

Ermatova Mehriniso Bekmuradovna

*Navoiy innovatsiyalar universiteti
Surxondaryo kampusi o'qituvchisi,*

Normamatova Anora Xayrullayevna

Jummayeva Pokiza Zafarovna

*Navoiy innovatsiyalar universiteti
Surxondaryo kampusi 1-kurs maktabgacha
ta'lim yo'nalishi talabalari*

E-mail: ermatovamehriniso948@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda qo'g'irchoq teatri personajlarini yasash faoliyatining tarbiyaviy ahamiyati yoritilgan. Bolalar tomonidan qo'g'irchoq obrazlarini yaratish jarayoni ularning tasavvuri, ijodkorligi, estetik didi hamda mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, ushbu faoliyat bolalarda jamoada ishlash, rollarni taqsimlash va sahnalashtirish jarayonida nutq madaniyati hamda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Maqolada qo'g'irchoq teatri elementlaridan foydalanish orqali bolalarda badiiy-estetik tarbiyani samarali tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar

maktabgacha ta'lim, qo'g'irchoq teatri, badiiy ijodiy qobiliyat, estetik tarbiya, sahnalashtirish faoliyati, ijodkorlik, bolalar tasavvuri, pedagogik jarayon.

Аннотация

В данной статье рассматривается воспитательное значение формирования художественно-творческих способностей у детей дошкольного возраста посредством изготовления персонажей кукольного театра. Процесс создания кукольных образов способствует развитию воображения, творческого мышления, эстетического вкуса и самостоятельности детей. Кроме того, такая деятельность помогает формированию коммуникативных навыков, культуры речи и умения работать в коллективе во время распределения ролей и инсценировки. В статье анализируются

педагогические возможности использования элементов кукольного театра для эффективной организации художественно-эстетического воспитания дошкольников.

Ключевые слова

дошкольное образование, кукольный театр, художественно-творческие способности, эстетическое воспитание, театрализованная деятельность, творчество, детское воображение, педагогический процесс.

Annotation

This article discusses the educational importance of developing artistic and creative abilities in preschool children through making puppet theater characters. The process of creating puppet images helps to develop children's imagination, creativity, aesthetic taste, and independent thinking. In addition, this activity contributes to the development of communication skills, speech culture, and teamwork during role distribution and dramatization. The article analyzes the pedagogical opportunities of using puppet theater elements in organizing effective artistic and aesthetic education for preschool children.

Keywords

preschool education, puppet theater, artistic and creative abilities, aesthetic education, dramatization activity, creativity, children's imagination, pedagogical process.

Kirish

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash, ularning ijodiy fikrlashi va badiiy qobiliyatlarini shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Maktabgacha yosh davri bolaning tasavvuri, ijodkorligi, estetik didi hamda mustaqil fikrlash qobiliyati faol rivojlanadigan davr bo'lib, aynan shu bosqichda turli ijodiy faoliyat turlaridan samarali foydalanish zarur.

Bolalarda badiiy ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda qo'g'irchoq teatri alohida ahamiyatga ega. Qo'g'irchoq teatri nafaqat bolalarning qiziqishini oshiradi, balki ularni sahnalashtirish jarayoniga jalb etish orqali nutqini rivojlantiradi, tasavvurini boyitadi hamda ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantiradi. Ayniqsa, qo'g'irchoq teatri personajlarini bolalarning o'zlari yasashi jarayoni ularning ijodkorligini namoyon etishiga, estetik didini rivojlantirishga va mehnat ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Qo'g'irchoq personajlarini yaratish jarayonida bolalar turli materiallardan foydalanadi, obrazlarni tasavvur qiladi va ularni amaliy faoliyat orqali ifodalaydi.

Bu esa bolalarda badiiy tafakkur, fantaziya va ijodiy yondashuvni rivojlantirish bilan birga, jamoada ishlash, o'z fikrini ifodalash va boshqalar bilan hamkorlik qilish ko'nikmalarini ham mustahkamlaydi.

Shu sababli maktabgacha ta'lim jarayonida qo'g'irchoq teatri elementlaridan, xususan, personajlarni yasash faoliyatidan foydalanish bolalarning badiiy ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita sifatida xizmat qiladi. Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni qo'g'irchoq teatri personajlarini yasash orqali badiiy ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishning tarbiyaviy ahamiyati va pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Asosiy qism

1. Qo'g'irchoq teatri va uning tarbiyaviy ahamiyati

Qo'g'irchoq teatri maktabgacha yoshdagi bolalar uchun nafaqat o'yin, balki pedagogik vosita hisoblanadi. U bolalarning badiiy didini shakllantirish, tasavvurini rivojlantirish va nutq madaniyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Qo'g'irchoq teatri orqali bolalar turli personajlarni kuzatadi, ularning xarakterini tahlil qiladi va sahnada ifodalash orqali ijtimoiy tajriba hosil qiladi.

2. Personajlarni yasash orqali ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish

Bolalar qo'g'irchoq personajlarini yaratishda rang, shakl, material va bezaklardan foydalanadilar. Bu jarayon quyidagi badiiy-ijodiy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi:

Tasavvur va fantaziya rivoji – bolalar personajlarni o'z tasavvuriga ko'ra yaratadi, yangi obrazlarni ixtiro qiladi.

Ijodiy fikrlash – materiallarni tanlash, ularni shakllantirish va sahnalashtirish jarayonida mustaqil qarorlar qabul qiladi.

Estetik didni shakllantirish – rang, shakl, detal va bezaklarni uyg'unlashtirish orqali estetik qarashlar rivojlanadi.

3. Sahnalashtirish va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish

Personajlar tayyor bo'lgach, bolalar ularni sahnalashtirish orqali dramatik faoliyatga jalb qilinadi. Bu jarayon bolalarda:

Nutq madaniyati va so'z boyligini oshirish

Jamoada ishlash va rollarni taqsimlash ko'nikmalarini shakllantirish

Boshqalar bilan muloqot qilish va hissiy intellektni rivojlantirish kabi ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi.

4. Pedagogik imkoniyatlar

O'qituvchi yoki tarbiyachi qo'g'irchoq teatri faoliyatidan foydalanib, bolalarni ijodiy erkinlikka rag'batlantiradi, ularning tashabbusini qo'llab-quvvatlaydi va xatolarni konstruktiv tahlil qiladi. Shu orqali:

Badiiy-estetik tarbiya samaradorligi oshadi.

Bolalarning o'z-o'zini anglashi va o'zini ifodalash qobiliyati rivojlanadi.

Ta'lim jarayoni qiziqarli va interaktiv bo'ladi.

Umuman olganda, qo'g'irchoq teatri personajlarini yasash maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning samarali usuli bo'lib, u nafaqat badiiy-estetik tarbiya, balki ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishga ham xizmat qiladi.

Xulosa

Maktabgacha yoshdagi bolalarni qo'g'irchoq teatri personajlarini yasash orqali badiiy ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish nafaqat ijodkorlikni rivojlantirish, balki bolalarning estetik didi, tasavvuri va mustaqil fikrlash qobiliyatini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu faoliyat bolalarni sahnalashtirish jarayoniga jalb qilish orqali nutq madaniyatini, kommunikativ ko'nikmalarini va jamoada ishlash qobiliyatini shakllantiradi.

Shuningdek, qo'g'irchoq teatri elementlaridan foydalanish pedagogik jarayonga qiziqarli va interaktivlik olib kiradi, bolalarning tashabbusini rag'batlantiradi hamda ularni ijtimoiy va badiiy jihatdan rivojlantiradi. Shu sababli maktabgacha ta'lim muassasalarida qo'g'irchoq teatri personajlarini yaratish faoliyati bolalarning badiiy-estetik tarbiyasini samarali tashkil etishning muhim vositasi hisoblanadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.Sanayeva, S.B., Xaydarova, Sh.N. – Maktabgacha ta'lim-tarbiyani tashkil etish metodikasi. Toshkent, 2023.

2.Karimova, N. – Bolalarda ijodiy fikrlash va badiiy qobiliyatlarni rivojlantirish. Toshkent, 2021.

3.Isroilova, Z. – Maktabgacha yoshdagi bolalarda teatr va dramatik o'yinlar. Toshkent, 2020.

4.Vygotskiy, L.S. – Psixologiya va pedagogika: bolalarning ijodiy rivoji. Moskva, 2019.

5.Makarenko, A.S. – Pedagogik ta'lim va tarbiya asoslari. Moskva, 2018.

Frost, S., Worthington, A. – Creative Arts in Early Childhood Education. London, 2020.

6.Edwards, C., Gandini, L., Forman, G. – The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Approach in Practice. New York, 2019.